

RP 151/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av klimatlagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att klimatlagen ändras. Det föreslås att kommunens skyldighet att utarbeta en kommunal klimatplan slopas. Samtidigt föreslås det att tillämpningsområdet för lagen ändras så att klimatlagen inte tillämpas på kommunala myndigheter.

Finlands miljöcentrals ska fortsätta förvalta kommunernas utsläppsdatatjänst. På så sätt stöds kommunernas fortsatta frivilliga klimatarbete.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2025.

SISÄLLYS

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	3
2.1 Klimatlagstiftningen	3
2.2 Klimatarbetet i kommunerna	4
2.3 Kommunala klimatplaner	5
2.4 Klimatarbetet i regionerna	6
3 Målsättning	7
4 Förslagen och deras konsekvenser	7
4.1 De viktigaste förslagen	7
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	7
4.3 Ekonomiska konsekvenser	8
4.3.1 Konsekvenser för statsfinanserna och den kommunala ekonomin	8
4.3.2 Konsekvenser för samhällsekonomin	9
4.3.3 Konsekvenser för hushållen	9
4.3.4 Konsekvenser för företagen	10
4.4 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	11
4.4.1 Konsekvenser för kommunerna	11
4.4.2 Konsekvenser för statliga myndigheter	11
4.5 Konsekvenser för klimatet	12
4.6 Övriga miljökonsekvenser	14
4.7 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna	14
5 Alternativa handlingsvägar	15
5.1 Lagstiftningen i utlandet	16
6 Respons från samråd före remissförfarandet	16
6.1 Sammanfattning av responsen	16
7 Remissvar	17
7.1 Sammanfattning av remissvaren	17
7.2 Beaktande av remissvaren	20
8 Specialmotivering	20
9 Ikraftträdande	21
10 Verkställighet och uppföljning	21
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	21
LAGFÖRSLAG	23
Lag om ändring av klimatlagen	23
BILAGA	24
PARALLELLTEXT	24
Lag om ändring av klimatlagen	24

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Behovet att ändra lagstiftningen baserar sig på åtgärderna för anpassning av statsfinanserna. Enligt den åtgärd i bilaga B i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering som gäller ekonomiska beslut ska skyldigheten för kommunerna att utarbeta en klimatplan slopas genom en lagändring. Det årliga anslag på 2 831 000 euro för de kommunala klimatplanerna som ingick i planen för de offentliga finanserna 2023–2026 slopas. Anslaget finns inte längre med i statsbudgeten för 2024 eller i planen för de offentliga finanserna.

Av de 293 kommunerna på det finländska fastlandet har fler än 85 kommuner för närvarande en egen klimatplan.

Nästan alla städer med över 100 000 invånare och största delen av städerna med över 50 000 invånare har en klimatplan. De stora och medelstora kommunerna är de viktigaste aktörerna när det gäller att minska växthusgasutsläpp. Betydande landsomfattande utsläppseffekter uppnås mindre sannolikt genom de små kommunernas klimatplaner. Arbetet med att utarbeta planerna ökar den administrativa bördan både i kommunerna och vid staten, och det är dessutom svårt att se att klimatplanerna skulle ha en tydlig potential att minska utsläppen. Propositionen minskar kommunernas utgifter och bidrar till att avveckla regleringen.

Förslaget till proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid miljöministeriet. Vid beredningen har man utnyttjat utredningen Alternativ för att ta in kommunens klimatplan i klimatlagen (Miljöministeriets publikationer 2022:5, på finska, nedan Utredningen om kommunens klimatplan (2022)) som utarbetades i samband med beredningen av föregående ändring av klimatlagen (108/2023), resultatet av Kommunförbundets klimatenkät (2023) samt det utlåtande som i samband med totalreformen av klimatlagen (423/2022) begärdes av professorn i rättsvetenskap Asko Uoti om ett förslag om att utvidga klimatlagens tillämpningsområde till att omfatta kommuner och regioner (16 oktober 2020).

Som stöd för beredningen har man hört företrädare för centrala intressentgrupper. Miljöministeriet ordnade den 15 februari 2024 ett diskussionsmöte särskilt för kommuner och landskap om slopandet av skyldigheten för kommuner att utarbeta klimatplaner enligt klimatlagen. I mötet deltog 168 personer, främst företrädare för kommuner och landskap. Evenemanget ordnades via distansförbindelse.

Utkastet till regeringens proposition var på remiss från den 24 maj till den 5 juli 2024. Miljöministeriet begärde utlåtanden av 318 olika remissinstanser. Sammanlagt lämnades 55 utlåtanden. Av utlåtandena har det gjorts ett sammandrag, som offentliggjordes den 2 september 2024. Delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning behandlade utkastet till proposition och de ändringar som ska göras i utkastet till följd av utlåtandena den 28 augusti 2024.

Beredningsunderlaget till denna proposition finns i statsrådets tjänst för projektinformation på adressen <https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM061:00/2023>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Klimatlagstiftningen

Till klimatlagen (423/2022) fogades i mars 2023 en ny skyldighet som innebär att kommunerna ska utarbeta en klimatplan och uppdatera den minst en gång under varje fullmäktigeperiod. Den första klimatplanen ska utarbetas under fullmäktigeperioden 2025–2029. Enligt 14 a § i lagen ska den kommunala klimatplanen innehålla åtminstone ett mål för att minska utsläppen av växthusgaser i kommunen, åtgärder för att minska dessa utsläpp, uppgifter om hur utsläppen av växthusgaser har utvecklats i kommunen och uppgifter om uppföljningen av genomförandet av planen. Dessutom ska kommunen följa hur planen genomförs och beakta den i kommunstrategin och i kommunens verksamhetsberättelse. Klimatplanen ska antas av kommunfullmäktige. Kommunen kan också utarbeta en plan tillsammans med andra kommuner i området, men den gemensamma planen ska innehålla kommunspecifika mål och åtgärder. Om kommunen så önskar kan den i planen också ta in åtgärder och ställa upp mål som gäller kolsänkor och anpassningen till klimatförändringarna. Enligt paragrafen kan miljöministeriet bevilja kommunerna statsunderstöd för beredningen av en klimatplan.

2.2 Klimatarbetet i kommunerna

Växthusgasutsläppen i Finland uppstår alltid i någon av Finlands 309 kommuner. Kommunerna ansvarar i sina områden för bl.a. planläggning, markanvändning, trafikplanering, ägarstyrning av energibolag, utbildning, offentliga upphandlingar och valen av sätt att värma upp många byggnader. Bland annat genom dessa funktioner kan kommunerna främja klimatåtgärder.

Klimatarbetet i kommunerna har kunnat påskyndas också genom olika nationella program och investeringsstöd. Till de effektivaste formerna av klimatarbete i kommunerna hör kommunsektorns energieffektivitetsavtal (KETS). Det är ett avtal mellan arbets- och näringsministeriet, Energimyndigheten och Kommunförbundet om effektivare energianvändning inom den kommunala sektorn. Cirka 75 procent av kommunsektorn, mätt enligt invånarantal, omfattas av dessa frivilliga energieffektivitetsavtal. Också inom ramen för stora projekt, såsom nätverket för kolneutrala kommuner (Kohti hiilineutraalia kuntaa, Hinku) och det EU-finansierade projektet Mot koldioxidneutrala kommuner och landskap (2018–2024) har man på ett betydande sätt lyckats främja det lokala klimatarbetet. Miljöministeriets program Kommunernas klimatlösningar har bidragit med verktyg och verksamhetsmodeller för klimatarbetet och finansierat över 120 lokala och regionala klimatprojekt runtom i Finland. Verksamheten inom programmet fortsätter ännu till utgången av 2024. Kommuner har fram till 2023 kunnat ansöka om investeringsstöd bl.a. för slopande av olje- och gasuppvärmning, energieffektivitetsåtgärder i sina hyreshusbolag och laddningspunkter för elbilar. Inom ramen för projektet Kuntanielu, som genomförs av Finlands miljöcentral, skapas förutsättningar för kommunerna att stärka nettosänkan inom markanvändningssektorn och utreds hur kommunen kan utnyttja begränsningsresultat som sker någon annanstans än inom kommunens område till stöd för sitt klimatneutralitetsmål. Projektet avslutas 2024.

Enligt Kommunförbundets klimatutredning hade 138 av de 293 kommunerna på det finländska fastlandet satt upp ett kommunalt eller regionalt klimatmål 2022, dvs. före skyldigheten att utarbeta en klimatplan enligt klimatlagen. I dessa kommuner bor 4,5 miljoner människor, dvs. ungefär 80 procent av Finlands invånare. Ungefär 760 000 finländare bor i kommuner som inte har något klimatmål och ungefär 150 000 bor i kommuner där ett klimatmål bereds. Kommunens storlek korrelerar med klimatmålen: ju större kommun, desto större sannolikhet är det att kommunen har ett klimatmål.

Kommunernas klimatmål är vanligtvis inriktade på begränsning av klimatförändringar, men en del av målen inbegriper både begränsning av klimatförändringarna och anpassning till dem. Vissa kommuner har också mål som anknyter till sänkor. Det vanligaste målet i fråga om begränsning av klimatförändringar är att minska utsläppen med 80 procent fram till 2030 (ett av målen inom nätverket för kolneutrala kommuner, Kohti hiilineutraalia kuntaa, Hinku) eller att uppnå klimatneutralitet senast 2030. Mer än 60 procent av finländarna bor i kommuner som har som mål att uppnå klimatneutralitet eller minska utsläppen med 80 procent före 2030. Ett annat vanligt mål är att uppnå klimatneutralitet före 2035. När det gäller anpassning finns det större variation bland målen än i fråga om begränsning.

Många av föregångarkommunerna har redan före skyldigheten enligt klimatlagen satt upp målet att bli klimatneutrala och en del av dem stävar till och med efter att bli klimatneutrala före 2035, som är det nationella målet. I dessa ambitiösa mål stöder man sig delvis på kompensation av utsläpp med hjälp av nettokolsänkan inom markanvändningssektorn eller på att skaffa enheter för utsläppskredit eller för utökad kolsänka utanför området. Inom projektet Kokonaiskestävä kuntametsä (hållbar skog i kommunen ur ett helhetsperspektiv) ordnades en enkät till kommunerna år 2020 om det allmänna läget i fråga om kommunernas skogsbruksplaner och mål för skogarna. Bland de 36 kommuner som besvarade enkäten följde tio upp kolbalansen i skogarna och åtta hade satt upp mål för kolbalansens utveckling.

2.3 Kommunala klimatplaner

Enligt utredningen om kommunens klimatplan hade 71 av de 293 kommunerna på det finländska fastlandet före ikraftträdandet av skyldigheten enligt klimatlagen gjort upp en plan som helt eller delvis behandlar klimatfrågor. I dessa kommuner bor 3,7 miljoner invånare, dvs. två tredjedelar av finländarna. I synnerhet de stora städerna har utarbetat klimatplaner på frivillig basis. Under 2023 har antalet kommuner som utarbetat en klimatplan ökat. Det uppskattas att fler än 85 kommuner på det finländska fastlandet har en egen klimatplan i början av 2024.

En del av de kommunala klimatplanerna fokuserar enbart på klimatfrågor, medan man i en del kommuner behandlar klimatfrågorna som en del av någon mer omfattande plan. Särskilt de kommuner som är föregångare inom smart resursanvändning och bildar nätverket FISU (Finnish Sustainable Communities) har utarbetat vägkartor för smart resursanvändning. I några kommuner ingår klimatfrågorna i ett bredare miljöprogram eller i ett program för hållbar utveckling.

Planernas omfattning och noggrannhet varierar avsevärt. Bland de planer som granskats finns ytliga, översiktliga planer av strategikaraktär, medan det i vissa planer har fastställts tidsplaner och ansvariga instanser för åtgärderna. Åtgärdernas inverkan på växthusgasutsläppen har sällan bedömts.

I största delen av de klimatplaner som utarbetats på frivillig basis anges det hur man planerar att följa upp genomförandet av åtgärderna. Uppföljning av åtgärdernas genomslag nämns i något över hälften av planerna. Drygt en tredjedel av planerna innehåller ingen uppskattning av utsläppen i kommunens område. I fyra av fem klimatplaner ingår ett mål för minskning av utsläppen. Som stöd för utarbetandet av klimatplanerna har kommunerna de senaste åren kunnat använda sig av den utsläppsdatatjänst som förvaltas av Finlands miljöcentral och genom vilken kommunerna avgiftsfritt har fått information om utvecklingen av utsläppen och kunnat ta fram utsläppsminskningsscenarier. Utsläppsdatatjänsten har utvecklats med finansiering från både miljöministeriet och EU:s LIFE-program.

Det finns inga exakta uppgifter om användningen av tjänsterna, men under 2023 har ca 5800 separata användare besökt webbplatsen för utsläppsdata och ca 1700 separata användare besökt scenariowebsite. På basis av dessa siffror ligger antalet besökare på en god nivå, vilket innebär att tjänsterna har användare och det finns ett behov av dem.

Dessutom har Finlands miljöcentral hållit rådgivningskliniker där man har gått igenom och väglett kommunernas representanter i hur utsläppsdatatjänsterna kan utnyttjas i klimatarbetet. Hittills har kliniker hållits under fem dagar och sammanlagt har det hållits 20 separata kliniker. I en del kliniker har representanter för flera kommuner deltagit och genom klinikerna har klimatarbetet i ca 30 kommuner understötts hittills. Avsikten är att klinikerna ska fortsätta fram till slutet av 2024.

Enligt uppgifter från miljöministeriets tidigare samråd har arbetet med kommunernas klimatplaner vanligen krävt 7–12 månadsverken i stora och medelstora kommuner och 1–6 månadsverken i små kommuner. Det framgår inte av enkäten om kostnadsskillnaderna beror på kommunens storlek eller på hur omfattande planerna och beredningsprocessen för dem har varit. Dessutom har kommunerna i regel använt 30 000 euro eller mindre till externa tjänster i samband med beredningen av klimatplanen. Ibland har också klart större insatser gjorts för utarbetandet av klimatplanerna.

År 2023 beviljade miljöministeriet kommuner understöd för beredning av en klimatplan enligt klimatlagen, och i dessa projekt deltar sammanlagt 62 kommuner. Statsunderstöd beviljades till kommuner som inte har någon befintlig klimatplan eller vars plan är föråldrad, dvs. framför allt små och medelstora kommuner fick understöd. Understöd beviljades så länge anslag fanns att tillgå. I fråga om understöd som beviljades 2023 var den maximala understödsandelen för alla kommuner 45 000 euro. Totalt beviljades 2 631 000 euro i understöd. Planerna enligt klimatlagen färdigställs senast våren 2025.

2.4 Klimatarbetet i regionerna

Aktörerna på landskapsnivå har en viktig roll i genomförandet av den nationella klimatpolitiken, i att utveckla lösningar och i att stödja kommunernas klimatarbete i regionen. Enligt Kommunförbundets klimatutredning har stöd och samarbete på landskapsnivå och inom ekonomiska regioner betydelse särskilt för små och medelstora kommuner. På landskapsnivå är de viktigaste aktörerna som främjar klimatarbetet landskapsförbunden samt närings-, trafik- och miljöcentralerna. Aktörer på landskapsnivå kan möjliggöra investeringar bl.a. genom landskapsplanen, främja dialogen mellan energibolag, planläggare och tillståndsmyndigheter samt finansiera regionala utvecklingsprojekt. Vid ingången av 2023 överförs social- och hälsovården samt räddningsväsendet från kommunerna och samkommunerna till välfärdsområdena. Ändringen kommer att påverka det regionala klimatarbetets karaktär och arbetet som helhet, bl.a. genom energianvändningen i fastigheter, logistik och upphandling.

De flesta av landskapen på det finländska fastlandet har utarbetat en regional klimatplan, som också innehåller åtgärder för att begränsa klimatförändringen. En del landskap håller för närvarande på att bereda en klimatplan. I samband med miljöministeriets samråd i februari 2022 kom det fram att det för utarbetandet av landskapsförbundens klimatplaner vanligen har behövts 12–24 månadsverken. Kostnaderna för externa tjänster har varierat mellan noll och över 70 000 euro.

Landskapsförbundens roll med tanke på anpassningsarbetet kan anses omfatta såväl planering av områdesanvändningen som regional utveckling. Inom arbetet granskas klimatförändringarnas konsekvenser för regionen och dess näringar samt fattas beslut om en

framtidsvision för regionen där klimatförändringarna, utsläppsminskningarna och de anpassningsåtgärder som behövs beaktas både med tanke på att bemöta hot och att utnyttja möjligheter. I många landskap har frågor om anpassning och andra klimatfrågor förutom i de egentliga klimatförändringsstrategierna eller klimatfärdplanerna också tagits in i landskapsöversikterna för 2022–2025.

3 Målsättning

Syftet med förslaget är både att balansera statsfinanserna och att minska kommunernas administrativa börda. I enlighet med åtgärden i regeringsprogrammet för Petteri Orpos regering ska skyldigheten för kommuner att utarbeta klimatplaner slopas genom en lagändring.

Kommunerna kan fortsätta det systematiska klimatarbetet på frivillig basis och på så sätt stödja uppnåendet av målen i klimatlagen. Kommunernas frivilliga klimatarbete stöds genom att Finlands miljöcentrals lagstadgade uppgift som förvaltare av kommunernas utsläppsdatatjänst fortsätter.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Det föreslås att skyldigheten i klimatlagen att utarbeta en kommunal klimatplan slopas. Samtidigt föreslås det att tillämpningsområdet för lagen ändras så att klimatlagen inte tillämpas på kommunala myndigheter.

Finlands miljöcentrals lagstadgade uppgift som förvaltare av utsläppsdatatjänsten föreslås fortsätta.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Klimatlagen ska enligt förslaget inte i fortsättningen innehålla några skyldigheter som gäller kommuner. Kommuner ska inte längre ha skyldighet att utarbeta en klimatplan enligt klimatlagen. Genom propositionen avgränsas tillämpningsområdet för klimatlagen så att det endast omfattar statliga myndigheter.

Lagens huvudsakliga konsekvenser gäller klimatet och miljön, ekonomin, kommunerna och de resurser som myndigheterna behöver.

Propositionens konsekvenser kan inte med säkerhet bedömas i förhållande till en situation där alla kommuner skulle ha utarbetat en klimatplan enligt klimatlagen. Skyldigheten för kommuner att utarbeta en klimatplan trädde i kraft i mars 2023 i och med ändringen av klimatlagen (108/2023). Enligt lagändringen skulle varje kommun utarbeta en klimatplan under fullmäktigeperioden 2025–2029. Planerna i de kommuner som fått statsunderstöd för planen blir klara senast 2025. Det finns således ännu ingen uppföljningsinformation om verkställigheten och följderna av skyldigheten att utarbeta en klimatplan.

Som stöd för konsekvensbedömningen har man använt utredningen om kommunens klimatplan (2022) som gjordes av Finlands miljöcentral. Utredningen har utarbetats i samband med uppdateringen av klimatlagen, när det i klimatlagen (RP 239/2022 rd) togs in en bestämmelse om kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan. Nu har konsekvenserna av att kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan slopas bedömts i jämförelse med en situation där skyldigheten finns kvar. Förutom i den tidigare utredningen har konsekvenserna

bedömts som tjänsteuppdrag i samband med lagberedningen. För bedömning av konsekvenserna har dessutom resultaten från samrådet med berörda parter den 15 februari 2024 utnyttjats.

Om en del kommuner inte utarbetar någon klimatplan och till följd av detta inte vidtar klimatåtgärder, minskar den effekt som kommunernas klimatåtgärder har på uppnåendet av målen enligt klimatlagen. Den ouppnådda klimateffekten behöver kompenseras med andra åtgärder för att målen enligt klimatlagen ska nås.

I den klimatpolitiska planen på medellång sikt 2022 bedömdes vilken utsläppsminskningspotential påskyndandet av kommunernas klimatarbete kan ha. Den uppskattade utsläppsminskningspotentialen bestod inte enbart av de kommunala klimatplanerna, så exakta kompenserande åtgärder kan inte föreslås. Utgångspunkten för beredningen av den klimatpolitiska planen på medellång sikt är dock att målen för klimatlagen ska nås och planen fokuserar på att granska helhetsbilden.

4.3 Ekonomiska konsekvenser

4.3.1 Konsekvenser för statsfinanserna och den kommunala ekonomin

Förslaget har direkta konsekvenser för statsfinanserna. Slopandet av kommunens skyldighet att enligt klimatlagen utarbeta en klimatplan bidrar till att balansera statsfinanserna. Den offentliga sektorns utgifter ligger på en högre nivå än inkomsterna. Enligt prognosen kommer statsförvaltningens underskott att vara 3,5 procent 2024 och förbli stort till utgången av 2026. Över de senaste cirka femton åren har skuldkvoten inom de offentliga finanserna ökat avsevärt. Försörjningskvoten har dessutom försämrats, vilket har lett till att den offentliga sektorns utgifter har ökat snabbare än inkomsterna och att det har uppstått ett stort strukturellt underskott i de offentliga finanserna. Utgifts- och inkomststrukturen måste justeras avsevärt för att den offentliga ekonomin ska kunna styras in på ett stabilt spår.

I planen för de offentliga finanserna 2023–2026 ingick ett årligt anslag på sammanlagt 2 831 000 euro för de kommunala klimatplanerna. Finansieringsbehovet försvinner när kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan slopas. Anslaget slopades i budgeten för 2024.

En del av anslaget för 2023 anvisades för löne- och anskaffningskostnader vid miljöministeriet och Finlands miljöcentral, som ansvarar för utsläppsdatatjänsten. Den andel av anslaget som kunde beviljas kommuner för beredningen av klimatplaner enligt klimatlagen uppgick till 2 631 000 euro.

Finlands miljöcentral har i anslutning till Canemure-projektet inom EU:s LIFE-program sedan 2020 temporärt och avgiftsfritt tillhandahållit kommunerna ett kommunspecifikt system för utsläppsberäkning och verktyg för utsläppsscenarioer till stöd för utsläppsberäkningen. I utsläppsberäkningssystemet anges sektorsvis varje kommuns utsläpp, som Finlands miljöcentral räknat ut färdigt. Med hjälp av verktyget med utsläppsscenarioer kan kommunen på egen hand bedöma sina framtida alternativa utvecklingsvägar för minskning av utsläpp. Om Finlands miljöcentrals nya ansvarsuppgift som förvaltare av kommunernas utsläppsdatatjänst föreskrevs genom en ändring av klimatlagen (108/2023). Uppgiften bedömdes medföra ett permanent resursbehov motsvarande 0,5 årsverken (50 000 euro) hos Finlands miljöcentral.

År 2022 hade 71 kommuner utarbetat en plan som helt eller delvis behandlar klimatfrågor. År 2023 beviljade miljöministeriet dessutom statsunderstöd för 29 projekt för beredning av en klimatplan, och i dessa projekt deltar sammanlagt 62 kommuner. Förslagets konsekvenser gäller

i första hand de kommuner som inte har utarbetat någon plan som behandlar klimatfrågor och som inte har fått statsunderstöd för utarbetandet av planen. Vid diskussionsmötet lyfte en företrädare för en liten kommun fram att slopandet av skyldigheten att utarbeta en klimatplan försätter kommunerna i en ojämlig ställning. En del kommuner hann få betydande finansiering för att utveckla klimatarbetet, medan andra kommuner blev utan finansiering.

I fortsättningen får en kommun som frivilligt utarbetar en klimatplan inte statsunderstöd för utarbetandet av planen. De resurser som använts för planer som utarbetats tidigare beskrivs ovan i beskrivningen av nuläget.

Vissa föregångarkommuner har visat att kommunens klimatåtgärder indirekt kan medföra ekonomisk nytta. Vissa investeringar kan vara mycket lönsamma, vilket innebär att investeringskostnaderna kan återfås som besparingar på relativt kort sikt. Exempelvis förbättring av energieffektiviteten och projekt för ren energi kan generera kostnadsbesparingar för kommunerna. Ijo kommun har bedömt att kommunen uppnått besparingar som motsvarar 0,75 procentenheter i kommunalskatt genom att förbättra energieffektiviteten och slopa oljeuppvärmningen i kommunens fastigheter. Totalt har Ijo kommun under åren 2012–2016 utöver utsläppsminskningar på nästan 50 000 ton koldioxidekvivalenter uppnått besparingar på 766 000 euro per år genom investeringar på 1,9 miljoner euro. Vid diskussionsmötet för kommunerna lyftes det dock fram att slopandet av skyldigheten att utarbeta en klimatplan kan göra det svårare att i fortsättningen motivera investeringar, när det stöd som lagstiftningen ger saknas.

I fortsättningen kan kommunerna ansöka om stöd för klimatåtgärder t.ex. via EU-finansiering. Programmet Ett förnybart och kompetent Finland 2021–2027 främjar regionernas livskraft, sysselsättning och välfärd. Finansieringen av programmet kommer från tre fonder som kompletterar varandra: Europeiska socialfonden (ESF+), Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Fonden för en rättvis omställning (FRO). Ett klimatneutralt Finland är ett av insatsområdena för programmet Ett förnybart och kompetent Finland 2021–2027. Finansieringen för insatsområdet ett klimatneutralt Finland kommer från Europeiska regionala utvecklingsfonden. Dessutom kan regionerna ansöka om stöd från Fonden för en rättvis omställning (FRO) för att mildra de negativa konsekvenserna av klimatomställningen. FRO-finansieringen täcker de sju landskapen i östra och norra Finland samt Södra Österbotten, Satakunta, Mellersta Finland, Södra Karelen, Kymmenedalen, Österbotten och Birkaland. Syftet med projektet för att påskynda klimatlösningar (ACE) är att sprida aktuell finansieringsinformation och stödja ansökan om finansiering för stora projekt. Detta kan också vara till nytta för kommunernas klimatarbete. Möjligheterna att utnyttja EU-finansiering varierar på olika håll i Finland och kommunernas tillgängliga resurser påverkar möjligheterna att ansöka om finansiering.

4.3.2 Konsekvenser för samhällsekonomin

Kommunernas planmässiga klimatarbete kan öka efterfrågan på koldioxidsnåla produkter och tjänster och kompetensutvecklingen inom företagsverksamheten inom dessa områden. Till exempel ersättandet av fossila energikällor med förnybara energikällor syns som en positiv utveckling både inom den regionala ekonomin och inom samhällsekonomin. Förändringarna i efterfrågan och utbud kan påverka priset på produkterna och tjänsterna i fråga. Produktionen av koldioxidsnåla produkter och tjänster förväntas bli en globalt betydelsefull tillväxtbransch, vilket kan leda till betydande positiva sysselsättningseffekter.

4.3.3 Konsekvenser för hushållen

En stor del av befolkningen bor i de största städerna där det utförs aktivt klimatarbete oberoende av skyldigheten att utarbeta en klimatplan. Förslagets konsekvenser gäller i första hand hushållen i små och medelstora kommuner där det inte har utarbetats någon klimatplan.

Genom klimatåtgärder kan kommuner exempelvis försöka påverka hushållens konsumtionsval och konsumtionsmängder. Kommunerna kan också påverka verksamheten i de energibolag som är i deras ägarstyrning, vilket kan ha indirekta konsekvenser också för hushållen. Om man inom energiproduktionen exempelvis övergår till mer utsläppsnåla bränslen eller produktionsformer kan detta återspeglas i konsumentpriserna på energi. Dessutom kan t.ex. planläggningen av tomter för vindkraft minska skattebelastningen för kommuninvånarna då kommunen får fastighetsskatteinkomster från vindkraftverket.

Planläggningen och åtgärderna för att utveckla transportsystemet kan också ha indirekta konsekvenser för hushållen. Ett minskat behov av att resa och främjandet av t.ex. gång och cykling i en kommun kan samtidigt medföra ekonomiska besparingar och hälsofördelar för hushållen och konsumenterna. Särskilt i större städer kan kommunen sträva efter att utveckla utbudet av kollektivtrafik.

Tack vare välplanerade anpassningsåtgärder kan kommuninvånarna undvika skador som orsakas av väder- och klimatrisker. Till exempel kan en ökning i angrepp av insekter och skogsbränder medföra ekonomisk skada för skogsägare. Skogsbränder kan också orsaka skada för andra invånare i närområdena. Dessutom kan beredskap för översvämningsskador förebygga översvämningsskador och lindra ekonomiska skador som dessa medför.

De särskilda förhållandena i Lappland (långa avstånd, gles bebyggelse och extrema förhållanden) medför kraftigare ekonomiska konsekvenser för invånarna än i resten av landet i samband med övergången till ett klimatsäkert Finland, något som dock kan lindras genom systematiskt klimatarbete på kommunnivå.

4.3.4 Konsekvenser för företagen

Kommunerna utarbeta vanligen klimatplanerna själva eller anlitar t.ex. ett konsultföretag inom miljösektorn för att göra dem antingen helt eller delvis. Cirka hälften av de kommuner som 2023 fick understöd för beredningen av en kommunal klimatplan lade ut beredningen helt eller delvis på entreprenad hos en extern tjänsteleverantör. Slopandet av skyldigheten för kommuner att utarbeta en klimatplan medför minskad efterfrågan på experttjänster och färre uppdrag för företag inom miljöområdet och bidrar till att försämra affärsmöjligheterna för dessa företag.

Åtgärderna enligt klimatplanen kan inriktas på företag när avsikten med dem är att minska de utsläpp som orsakas av företagets verksamhet. Dessutom har det kunnat uppstå konsekvenser för företag om efterfrågan hos kommuner, invånare och andra företag förändras. En lokalt skraddarsydd kommunal klimatplan och de åtgärdsprogram som hänför sig till den skapar efterfrågan på olika lösningar genom investeringar och tjänster, vilket också kan skapa nya affärsmöjligheter för företagen. Emellertid kan företag inom marknaden för fossila bränslen och råvaror och företag som använder sådana förlora sin konkurrenskraft och ställning på marknaden. För vissa företag kan införandet av mer utsläppsnåla alternativ medföra kostnader.

I och med att kommunernas skyldighet att utarbeta klimatplaner slopas planerar också färre kommuner anpassningen till klimatförändringarna. Med hjälp av välplanerade anpassningsåtgärder kan företagen undvika ekonomiska konsekvenser som väder- och

klimatriskerna medför. Planeringen av anpassningsåtgärder sporrar företagen att bedöma sina egna risker, vilket har stor betydelse med tanke på företagens och kommunens anpassningsförmåga.

Den utsläppsberäkningstjänst som förvaltas av Finlands miljöcentral används inte bara av aktörer inom den offentliga sektorn utan också i stor utsträckning av företag för serviceproduktion.

4.4 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

4.4.1 Konsekvenser för kommunerna

Till följd av förslaget minskar kommunernas lagstadgade uppgifter. Kommunerna ska inte längre ha skyldighet att utarbeta en klimatplan och därigenom inte heller någon direkt skyldighet att delta i planeringen av åtgärderna för att begränsa klimatförändringarna. Kommunerna behöver inte heller beakta klimatplanen i kommunstrategin och verksamhetsberättelsen eller följa hur planen genomförs.

Slopandet av skyldigheten att utarbeta en klimatplan kommer i praktiken att påverka i synnerhet små och medelstora kommuner, eftersom de flesta av dem inte har någon klimatplan sedan tidigare. I de kommuner som i nuläget inte har en klimatplan eller inte har följt upp hur planen genomförts skulle skyldigheten ha förutsatt att resurser fördelas för uppgiften. Enligt utredningen om kommunens klimatplan (2022) varierar kostnaderna för utarbetandet av klimatplanen mycket och det finns inga tillförlitliga uppgifter om dem. Miljöministeriets understöd för beredningen av en kommunal klimatplan var högst 45 000 euro per kommun 2023. I de större kommunerna är resursbehovet sannolikt större än det utdelade understödet, men dessa kommuner har vanligtvis frivilligt utarbetat en klimatplan redan före skyldigheten i lagen och innan understöd beviljades.

Planeringen av klimatfrågor förutsätter sakkunskap som många mindre kommuner inte har sedan tidigare. Å andra sidan innebär slopandet av skyldigheten att utarbeta en plan att sådan sakkunskap inte heller uppkommer i de kommuner som inte bestämmer sig för att utarbeta en plan på frivillig basis. Man har försökt minska de kommunala myndigheternas börda genom att finansiera den utsläppsdatatjänst som förvaltas av Finlands miljöcentral, utarbeta en handbok för beredning av kommunens klimatplan och finansiera kommunernas planprojekt. I de kommuner där man redan för närvarande utför systematiskt klimatarbete och gör uppföljning i anslutning till det, inverkar inte skyldigheten i lagen eller slopandet av den nämnvärt på myndigheternas verksamhet.

I och med att skyldigheten att utarbeta planer slopas minskar också de indirekta konsekvenser som de åtgärder som vidtas har för myndigheternas uppgifter i kommunerna. Det är dock svårt att förutse och bedöma omfattningen och inriktningen av sådana indirekta konsekvenser.

Slopandet av skyldigheten inverkar också på samarbetet mellan kommuner. Större kommuner får regelbundet önskemål om samarbete i myndighetsuppgifter inom miljöskyddet. I många kommuner hör miljöskyddet och klimatarbetet organisatoriskt samman, vilket gör det i viss mån svårt att samarbeta med en sådan kommun som inte har förbundit sig till planmässigt klimatarbete och enhetligt kommunikation. En lagstadgad skyldighet för alla kommuner skulle ha skapat en gemensam utgångspunkt och gjort att kommunerna kan hålla jämn takt i utvecklingen.

4.4.2 Konsekvenser för statliga myndigheter

Slopandet av kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan minskar de statliga myndigheternas administrativa börda. Det statsunderstödsförfarande som hänför sig till de kommunala klimatplanerna medför en administrativ börda för statsbidragsmyndigheten, dvs. miljöministeriet. Den administrativa bördan består framför allt av att svara på förfrågningar, behandla ansökningar, följa upp användningen av statsunderstödet och betala ut understöd. Verksamheten som statsbidragsmyndighet har orsakat miljöministeriet ett resursbehov på ett årsverke (100 000 euro) samt en permanent utgift på 50 000 euro per år för anskaffningar som ska stödja beredningen av de kommunala klimatplanerna.

Dessutom förvaltar Finlands miljöcentral en utsläppsdatatjänst som riktar sig till kommunerna och som medför ett permanent resursbehov på 0,5 årsverken (50 000 euro) för Finlands miljöcentral.

De ovannämnda anslagen slopades i budgeten för 2024 och i planen för de offentliga finanserna för 2024–2027.

Om Finlands miljöcentraler lagstadgade uppgift fortsätter säkerställer detta att kommunerna även i fortsättningen har tillgång till verktyg för frivilligt planmässigt klimatarbete. Med tanke på antalet kommuner som vidtar frivilliga klimatåtgärder kan upprätthållandet av utsläppsdatatjänsten betraktas som en kostnadseffektiv och totalekonomiskt sett motiverad uppgift.

Utsläppsdatatjänsten betjänar också informationsbehoven vid utarbetandet av klimatårsberättelsen och möjliggör analyser för att följa uppnåendet av Finlands mål om klimatneutralitet. Utsläppsdatatjänsten producerar uppföljningsinformation om den tidigare utvecklingen och framåtblickande bedömningar för såväl kommuners, landskaps, NTM-centralers områden. Som en biprodukt av beräkningen produceras också information om klimatindikatorer samt uppföljningsinformation bl.a. för kommunikationsministeriet och arbets- och näringsministeriet. För kommuner och NTM-centraler är utsläppsdatatjänsten ett centralt verktyg för uppföljning av de egna utsläppen.

Statistikcentralen har ännu 2023 tagit fram uppgifter om regionala utsläpp. Utsläppsberäkningen för kommuner och regioner har dock avslutats eftersom det har ansetts att Finlands miljöcentral gör motsvarande beräkningar.

Tjänsten erbjuder kommunerna en möjlighet att avgiftsfritt få aktuell information om utvecklingen av utsläppen på kommunnivå. Utsläppen har beräknats med en beräkningsmetod som är enhetlig för alla kommuner. Många kommuner har utnyttjat utsläppsdatatjänsten vid beräkningen av utsläppen och för att ta fram framtida scenarier.

På grund av behovet att balansera statsfinanserna föreslås Finlands miljöcentral inte i budgetpropositionen för 2025 få mer resurser för förvaltningen av utsläppsdatatjänsten. Uppgiften kan skötas med befintliga resurser och genom omorganisering av uppgifterna.

Dessutom kan sloandet av skyldigheten öka trycket på det klimatarbete som regionala aktörer, t.ex. NTM-centraler, utför. Det regionala klimatarbetet kan delvis minska den regionala ojämlikheten.

4.5 Konsekvenser för klimatet

Med konsekvenser för klimatet avses effekter på utsläppen av växthusgaser och upptaget i sänkor (begränsning) samt effekter som gäller anpassningen till klimatförändringar. Syftet med skyldigheten för kommunerna att utarbeta en klimatplan är i första hand att främja bekämpningen av klimatförändringen genom att minska utsläppen av växthusgaser. Dessutom kan kommunerna, om de så önskar, i klimatplanen ta in mål för upptag av växthusgaser och/eller åtgärder som gäller sänkor. Kommunen kan också främja anpassningen till klimatförändringar genom att i klimatplanen ställa upp sådana mål eller ange sådana åtgärder som gäller anpassning.

Finlands miljöcentral har uppskattat att utsläppen i de kommuner som anslutit sig till Hinkunätverket för kolneutrala kommuner och som förbundit sig till målet att minska utsläppen med 80 procent före 2030 jämfört med nivån 2007 har varit i genomsnitt tre procent mindre under perioden 2005–2018 än vad de hade varit om kommunen inte hade anslutit sig till Hinkunätverket. Detta tyder på att minskningen av utsläpp kan påskyndas genom systematiskt främjande av klimatarbetet.

I och med att kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan slopas kommer de klimateffekter som följer av genomförandet av klimatplanerna sannolikt att minska särskilt i medelstora och små kommuner. Även efter slopandet av skyldigheten att utarbeta en klimatplan kommer största delen av Finlands invånare och utsläpp att omfattas av kommunala planer som gäller klimat. Innan skyldigheten trädde i kraft utarbetade och genomförde i synnerhet stora städer klimatplaner på frivillig basis. Detta är sannolikt fallet också efter det att skyldigheten att utarbeta en klimatplan har slopats. Dessutom kommer de kommuner som beviljades statsunderstöd för utarbetandet av en klimatplan 2023 sannolikt att vidta klimatåtgärder i enlighet med planen.

Kommunerna ansvarar inom sina områden för bl.a. planeringen av områdesanvändningen, trafikplaneringen, ägarstyrningen av energibolag, valen av sätt att värma upp byggnader som ägs av kommunen, ordnandet av avfallshanteringen och de offentliga upphandlingarna. Till de viktigaste åtgärderna som påverkar kommunernas utsläpp hör åtgärder som hänför sig till planläggning och markanvändning samt till energilösningar. Genom planering av områdesanvändningen kan man främja en enhetlig samhällsstruktur, samhällen som är koldioxidsnåla och hållbara med tanke på klimatförändringarna samt ett smart, koldioxidsnålt och flexibelt byggnadsbestånd. Dessutom har kommunerna möjlighet att reservera områden för produktion av förnybar energi och investeringar i ren teknik samt att inverka på kolbindningen, särskilt i de skogar och andra markområden som kommunen äger. För att minska utsläppen från trafiken strävar många kommuner efter att öka möjligheterna att ladda elbilar samt att förbättra utbudet av kollektivtrafik och skapa fungerande infrastruktur för lätt trafik. På grund av utsläppshandeln och de nationella åtgärderna avstår kommunerna och de kommunägda bolagen så småningom från fossila bränslen i produktionen av fjärrvärme och el. Detta innebär en omställning till att använda förnybara och icke-fossila bränslen samt investeringar i ren energiproduktion såsom vind- och solkraftverk, värmepumpar och geotermisk energi. Kommunerna kan också försöka styra kommuninvånarnas och företagens konsumtionsbeteende för att minska användningen av energi och material och minska uppkomsten av avfall. Kommunen kan också genom offentlig upphandling inverka på exempelvis den offentliga måltidsservicen och på det sättet främja en mer klimatvänlig kost.

Kommunen kan utöver sina egna direkta åtgärder på många olika och betydande sätt indirekt påverka utsläppen från andra aktörer i området. Kommunerna kan påskynda och främja sina intressentgruppers klimatarbete genom olika styrmedel, såsom exempelvis ekonomiska

styrmedel, kommunikation, servicedesign, samarbete och partnerskap. Också offentliga upphandlingar är effektiva verktyg för att minska kommunernas utsläpp.

Kommunerna har också en viktig roll i anpassningen till klimatförändringarna, eftersom en betydande del av anpassningsåtgärderna görs på regional eller lokal nivå. I kommunerna har man i synnerhet vidtagit åtgärder som gäller vattenhantering och beredskap inför storm- och översvämningssrisker. Markanvändnings- och bygglagen och de förordningar som utfärdats med stöd av den styr såväl planläggning som nybyggnad och ombyggnad. De riksomfattande målen för områdesanvändningen förutsätter beredskap för extrema väderförhållanden och översvämningar samt för effekterna av klimatförändringarna. Nybyggen ska placeras utanför översvämningshotade områden, eller alternativt ska hanteringen av översvämningssrisker säkerställas på annat sätt. I synnerhet i de större kommunerna har det utöver begränsningsåtgärder också vidtagits anpassningsåtgärder. Kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan skulle således ha haft inverkan särskilt på de mindre kommuner där man ännu inte uppmärksammat anpassningen.

Slopandet av skyldigheten att utarbeta en klimatplan utgör en utmaning för det systematiska klimatarbetet i synnerhet i de kommuner där klimatarbetet ännu är i startskedet. Många av dessa är små kommuner där bristen på resurser och stöd kan försvåra det systematiska klimatarbetet. Också i de kommuner som frivilligt har utarbetat en plan blir kontinuiteten i arbetet och den regelbundna uppdateringen av planerna mer osäker i avsaknad av en lagstadgad skyldighet. Främjandet av kommunens livskraft genom den gröna omställningen kan bli outnyttjat i vissa kommuner. För företagen i regionen kan förutsägbarheten i verksamhetsmiljön bli lidande.

4.6 Övriga miljökonsekvenser

På samma sätt som konsekvenserna för klimatet uppstår också andra miljökonsekvenser indirekt via genomförandet av de kommunala klimatplanerna och beror på innehållet i åtgärderna. Konsekvenserna kan utöver klimatet också beröra bl.a. den lokala luftkvaliteten, luftföroreningar, människors hälsa, användningen av naturresurser, den biologiska mångfalden, jordmånen, vattendragen och människors levnadsförhållanden. Konsekvenserna har beskrivits i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av klimatlagen (RP 239/2022 rd). Slopandet av skyldigheten att utarbeta en klimatplan försvagar sannolikt också dessa indirekta konsekvenser särskilt i de medelstora och små kommuner där klimatplaner inte utarbetas på frivillig basis.

4.7 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Slopandet av kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan kan ha indirekta konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

I denna proposition föreslås det att 14 a § i klimatlagen ska upphävas. I paragrafen finns det bestämmelser om kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan. Syftet med propositionen är bl.a. att minska den reglering som gäller kommunerna. Det handlar om en balansgång mellan den kommunala självstyrelsen och den skyldighet att agera för att begränsa och bekämpa klimatförändringar som ingår i de grundläggande miljö rättigheterna. Propositionen stärker den kommunala självstyrelsen genom att kommunerna utifrån sina egna utgångspunkter kan utarbeta en plan som gäller klimatåtgärder med betoning på frågor som är centrala för kommunen i fråga eller låta bli att utarbeta en plan. Således sker det beslutsfattande som gäller klimatarbetet i kommunen i själva kommunen och nära kommuninvånarna. Slopandet av

skyldigheten att utarbeta en plan kan emellertid försämra enskilda kommuninvånarens och olika befolkningsgruppers möjligheter att delta i beslutsfattande som gäller deras närmiljö.

Propositionen kan indirekt påverka tillgodoseendet av de grundläggande miljö rättigheterna. I de grundläggande miljö rättigheterna ingår en skyldighet att vidta åtgärder för att begränsa klimatförändringarna. Målet för klimatlagen och planeringssystemet enligt den är att säkerställa att de åtaganden enligt lagen som gäller begränsning av och anpassning till klimatförändringar fullgörs. Den kommunala klimatplanen är en plan som är separat från de klimatpolitiska planerna och som bidrar till att komplettera planeringssystemet enligt klimatlagen. Slopandet av kommunens skyldighet att utarbeta en klimatplan ändrar således inte planeringssystemet. Emellertid omfattas merparten av utsläppen av växthusgaser i Finland för närvarande av en kommunal klimatplan av något slag och största delen av finländarna bor i en kommun som har en plan som helt eller delvis behandlar klimatfrågor. Som helhet kan det bedömas att ändringen inte är avgörande för uppnåendet av målen enligt klimatlagen.

I undersökningar och sådana utredningar som gjorts av FN:s människorättsorgan har man bedömt att klimatförändringarna redan nu, men i synnerhet i framtiden, i stor utsträckning påverkar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Slopandet av kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan kan ha en indirekt inverkan på Finlands möjligheter att uppnå sina nationella klimatmål. Därmed kan propositionen anses ha negativ inverkan bl.a. på tillgodoseendet av kommande generationers och barns rättigheter. Hur kommande generationers rättigheter tillgodoses beror dock främst på hur man lyckas med de internationella klimatåtgärderna, eftersom klimatförändringarna är ett globalt fenomen.

Slopandet av skyldigheten att utarbeta en klimatplan kan i kommunerna också leda till färre mål eller åtgärder som gäller anpassningen till klimatförändringar. Detta kan i sin tur ha konsekvenser för kommuninvånarnas hälsa. Exempelvis bristfällig beredskap för olika väderfenomen (halka, värmeböljor) kan ha negativa effekter på hälsotillståndet hos i synnerhet den äldre befolkningen och personer som annars är utsatta. Bristfällig anpassningsplanering när det gäller exempelvis beredskapen för översvämningar och skogsbränder i regionen kan inverka negativt också på tryggheten av egendomsskyddet och näringsfriheten.

5 Alternativa handlingsvägar

Regeringsprogrammets åtgärd enligt vilken kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan ska slopas kan genomföras genom att i klimatlagen upphäva de bestämmelser som gäller kommunerna. Åtgärden har genomförts genom att det anslag som gäller skyldigheten har slopats i budgeten för 2024 och anslaget har inte heller tagit med i planen för de offentliga finanserna 2024–2027. Alternativet bidrar till att balansera statsfinanserna och minska kommunernas lagstadgade skyldigheter. Kommunerna kan fortfarande utarbeta en plan som helt eller delvis gäller klimatfrågor eller vidta klimatåtgärder på frivillig basis.

I samband med diskussionsmötet om förslaget lades det fram ett alternativ enligt vilket skyldigheten för kommunerna att utarbeta en klimatplan skulle ersättas med ett konstaterande att kommunen om den så önskar kan utarbeta en klimatplan. I lagen skulle också konstaterandet om att miljöministeriet kan bevilja kommunen statsunderstöd för utarbetande av en klimatplan bibehållas. Alternativet kan inte anses vara ändamålsenligt. En bestämmelse som baserar sig på frivillighet skulle fördunkla gränsen mellan rättsliga förpliktelser och frivilliga åtgärder.

I samband med totalreformen av klimatlagen 2020–2022 bereddes en skyldighet som gäller kommunerna. Vid remissbehandlingen sommaren 2021 ingick i det förslag till proposition som

gällde totalreformen av klimatlagen ett förslag om en allmän skyldighet för kommunerna att främja målen med klimatlagen. Syftet var att också kommunerna skulle omfattas av lagens tillämpningsområde och att kommunernas klimatarbete skulle främjas. Den föreslagna allmänna skyldigheten att främja målen bemöttes med mycket kritik från remissinstanserna under remissbehandlingen. I synnerhet ansågs det att formuleringen ”i den utsträckning det är möjligt” var misslyckad och att den föreslagna bestämmelsens juridiska betydelse var oklar. Justitiekanslersämbetet ansåg i sitt utlåtande att bestämmelsen som helhet ännu behövde ses över och utvecklas med tanke på bestämmelsernas exakthet och ett effektivare tillgodoseende av den grundläggande rätten till en sund miljö och EU:s miljölagstiftning. Justitiekanslersämbetet betonade att det inte var motiverat att i den föreslagna lagen inkludera formuleringar som närmast är av deklaratörskaraktär, utan bestämmelserna i lagen bör ha ett tillräckligt exakt innehåll som har verkan i praktiken. Med anledning av den respons som kom in under remissbehandlingen bedömdes det att den föreslagna bestämmelsen krävde fortsatt beredning, och det föreslogs slutligen inte att bestämmelsen skulle tas in i den nya klimatlagen.

Det är ändamålsenligt att förvaltningen av utsläppsdatatjänsten fortsätter trots att skyldigheten för kommunerna att utarbeta en klimatplan slopas. Enligt regeringsprogrammet för Petteri Orpos regering följer regeringen med hjälp av indikatorer hur de mål man fastställt uppnås. Utsläppsdatatjänsten tar fram såväl uppföljande som framåtblickande information allt från kommunnivån till den nationella nivån för att följa uppnåendet av Finlands mål om klimatneutralitet. Att samma data skulle samlas in och sammanställas med kommunernas resurser skulle totalekonomiskt sett vara betydligt dyrare och mycket utmanande att genomföra. Enligt miljöministeriets uppgifter skulle den årliga kostnaden för en tjänst för beräkning av utsläppen vara över 2000 euro för en enskild kommun. I förhållande till detta är en utsläppsdatatjänst som betjänar alla kommuner i Finland en klart mer kostnadseffektiv lösning. Också med tanke på kontinuiteten är det ändamålsenligt att använda samma tjänst för att säkerställa en tillförlitlig uppföljning och jämförelse av utvecklingen av utsläppen.

5.1 Lagstiftningen i utlandet

Lagstiftningen om kommunal klimatplanering i utlandet har granskats på ett heltäckande sätt i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av klimatlagen (RP 239/2022 rd). Av de länder som granskats (Sverige, Norge, Danmark, Island, Nederländerna, Tyskland, Frankrike, Förenade kungariket, Irland) förpliktas kommunerna att utarbeta klimatplaner enligt lagstiftningen i Island, Frankrike och Irland. Dessutom finns det i flera länder reglering som styr planeringen och genom vilken kommunerna åläggs att ta hänsyn till begränsningen av och anpassningen till klimatförändringar.

6 Respons från samråd före remissförfarandet

6.1 Sammanfattning av responsen

Som stöd för beredningen har man hört företrädare för berörda grupper. Miljöministeriet ordnade den 15 februari 2024 ett diskussionsmöte om slopandet av kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan. I mötet deltog 168 personer, främst företrädare för kommuner och landskap.

I många anföranden vid diskussionsmötet framhölls att skyldigheten att utarbeta en klimatplan är viktig för kommunernas planmässiga klimatarbete. Vid diskussionen lyftes det fram att skyldigheten att utarbeta en klimatplan gav kommunerna stöd för att kunna förbinda sig till klimatarbetet, genomdriva förändringar och motivera investeringar. Skyldigheten i klimatlagen att utarbeta en klimatplan ansågs vara på en lämplig nivå och tillräckligt allmän. Det var möjligt

att göra upp klimatplanen utifrån kommunens egna utgångspunkter. I praktiken hade många föregångarkommuner redan infört de åtgärder som lagen krävde.

SlopanDET av skyldigheten att utarbeta en klimatplan ansågs vara dålig och inkonsekvent förvaltning. Skyldigheten fogades till klimatlagen den 1 mars 2023, men redan samma år meddelades det att skyldigheten och statsunderstödet för utarbetande av planer kommer att slopas. En företrädare för en liten kommun lyfte i sitt anförande fram att slopanDET av skyldigheten att utarbeta en klimatplan försätter kommunerna i en ojämlig ställning. En del kommuner har hunnit få betydande finansiering för att utveckla klimatarbetet, medan andra kommuner blev utan finansiering. I och med att skyldigheten och finansieringen slopas upplevdes det också att motivationen för små kommuner som står inför ekonomiska utmaningar att utarbeta en klimatplan och därigenom för planmässigt klimatarbete sannolikt kommer att minska.

En enskild företrädare för en liten kommun upplevde emellertid att slopanDET av skyldigheten att utarbeta en klimatplan inte är en dålig sak, eftersom det redan utarbetas många olika planer i kommunerna. Vid diskussionsmötet framhöll många kommuner att understöden för det praktiska genomförandet av klimatåtgärderna är mycket viktiga för främjandet av klimatarbetet i kommunerna och att det finns skäl att fortsätta med dem, även om skyldigheten att utarbeta en klimatplan och finansieringen för detta arbete slopas. Den utsläppsdatatjänst som förvaltas av Finlands miljöcentral ansågs också vara ett viktigt verktyg för att trygga kommunernas utsläppsdata.

Landskapsförbundens roll som stöd för kommunernas klimatarbete lyftes fram i diskussionen. Landskapsförbunden har stött kommunerna i regionen i utvecklingen av klimatarbetet och varit till stöd för i synnerhet mindre kommuner.

Vid diskussionsmötet föreslog en företrädare för Kommunförbundet eventuella omformuleringar av bestämmelserna i stället för upphävning. Det föreslogs att kommunerna skulle kunna besluta att utarbeta en klimatplan och att finansiering skulle beviljas inom ramen för det anslag som anvisats i statsbudgeten. Dessutom önskar Kommunförbundet att den handbok för beredning av kommunens klimatplan som miljöministeriet och Finlands miljöcentral utarbetat fortsättningsvis i tillämpliga delar ska utnyttjas vid utarbetandet av klimatplaner.

Diskussionsmötet stärkte uppfattningen att de stora städerna kommer att fortsätta sitt planmässiga klimatarbete oberoende av lagändringen, men att skyldigheten var mycket viktig särskilt för mindre kommuner där det annars är svårt att hitta resurser för klimatarbetet.

7 Remissvar

7.1 Sammanfattning av remissvaren

Propositionen var på remiss från den 24 maj till den 5 juli 2024. Det kom in 55 utlåtanden inom den utsatta tiden.

I utlåtandena ansågs kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan vara viktig, och slopanDET av skyldigheten väckte mer motstånd än understöd, även om en del av remissinstanserna ansåg att det är motiverat med bl.a. frivillighet och att minska den administrativa bördan. Förslaget att Finlands miljöcentrals lagstadgade uppgift som förvaltare

av utsläppsdatatjänsten ska kvarstå fick endast positiv respons och tryggheten av finansieringen av uppgiften fick brett stöd.

Av ministerierna lämnade arbets- och näringsministeriet ett utlåtande. Justitieministeriet och finansministeriet gav inget utlåtanden i ärendet. Arbets- och näringsministeriet anser att slopandet i klimatlagen av kommunernas skyldighet att utarbeta klimatplaner är ett steg i rätt riktning. Arbets- och näringsministeriet anser att det är osäkert om skyldigheten har bidragit till utsläppsminskningar och att dess mervärde jämfört med det nuvarande systemet har blivit oklart. Slopandet av skyldigheten minskar dessutom den administrativa bördan. Arbets- och näringsministeriet fäste uppmärksamhet vid att kommunerna trots ändringen av lagens tillämpningsområde kan utföra aktivt klimatarbete frivilligt med stöd av sin självstyrelse och poängterade också energipolitikens betydelse för utvecklingen av klimatpolitiken.

En del av kommunerna och landskapsförbunden motsatte sig och en del understödde slopandet av kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan och slopandet av finansieringen för ändamålet. Att skyldigheten ska finnas kvar understöddes bl.a. eftersom den ansågs öka klimatarbetets effektivitet och förbättra anpassningen till klimatförändringen. Slopandet motiverades för sin del med frivillighet, minskning av den administrativa bördan och ett flexibelt sätt agera mellan kommunerna och staten. Å andra sidan ansågs det att slopandet av skyldigheten inte avsevärt minskar kommunernas administrativa börda. Kommuner och landskapsförbund förhöll sig dock allmänt taget positiva till utarbetandet av kommunala klimatplaner, och det klimatarbete som utförs i kommunerna ansågs vara betydande. Slopandet av skyldigheten ansågs vara inkonsekvent förvaltning i synnerhet i kommunernas utlåtanden, och landskapsförbunden kritiserade också kortsiktigheten för en lag som gäller kommunernas skyldigheter med avseende på klimatet. Kommunerna och landskapsförbunden samt Finlands Kommunförbund ansåg att slopandet av skyldigheten och understödet försätter kommunerna i en ojämlig ställning i fråga om utarbetandet av klimatplanerna, eftersom alla intresserade kommuner inte fick stöd under den första ansökningsomgången. Dessutom konstaterades det att problemet med de regional- och strukturpolitiska medel som i utkastet till regeringsproposition nämns som en möjlighet för kommunerna är att de fördelas ojämnt mellan olika områden i Finland samt de resurser som krävs i projektutlysningen. För Lapplands del ansågs propositionen vara regionalt orättvis eftersom regionens särförhållanden ansågs göra en klimatsäker övergång dyrare för invånarna, något som ett planmässigt klimatarbete kan lindra. Landskapsförbunden och kommunerna understödde förslaget att Finlands miljöcentraler lagstodgade uppgift som förvaltare av utsläppsdatatjänsten ska kvarstå och i flera utlåtanden lyftes fram behovet av att trygga finansieringen av den.

I utlåtandena av närings-, trafik- och miljöcentralerna (nedan NTM-centralerna) och deras nätverk av klimatexperter lyftes det fram att kommunernas verksamhetsförutsättningar i klimatarbetet blir snävare och att främjandet av klimatåtgärder försvåras. Slopandet av skyldigheten ansågs eventuellt öka trycket på det klimatarbete som regionala aktörer, t.ex. NTM-centraler, utför. Dessutom kritiserades den inkonsekventa klimatpolitiken och framfördes vilka kostnadsskillnader det är mellan proaktiv och reaktiv beredskap. NTM-centralerna understödde förslaget att Finlands miljöcentraler lagstodgade uppgift som producent av utsläppsdatatjänsten ska kvarstå, och en del centraler lyfte fram vikten av att trygga finansieringen. Utsläppsdatatjänsten konstaterades vara ett centralt verktyg också för NTM-centralerna för uppföljning av utsläppen i det egna området. Utsläppsdatatjänsten konstaterades stödja klimatarbetet genomgående i hela samhället.

Finlands miljöcentral ansåg att skyldigheten för kommuner att utarbeta en klimatplan behövs och framhöll dess betydelse för den inhemska sysselsättningen. Finlands miljöcentral ansåg att

efter det att investeringarnas ekonomiska konsekvenser beaktats är nettoeffekten av det statliga stödet på statsfinanserna betydligt mindre än det beviljade stödbeloppet. Finlands miljöcentral påpekade att det är särskilt viktigt att centralens lagstadgade uppgift kvarstår med tanke på att Statistikcentralen har slutat producera information om växthusgasutsläpp med antagandet att miljöcentralen producerar sådan information. Utsläppsberäkningstjänsten används inte bara av aktörer inom den offentliga sektorn utan också i stor utsträckning av företag för serviceproduktion. Som en biprodukt av beräkningen produceras också information om klimatindikatorer samt uppföljningsinformation bl.a. för kommunikationsministeriet och arbets- och näringsministeriet. Utsläppsdatatjänsten producerar uppföljningsinformation om den tidigare utvecklingen och framåtblickande bedömningar för kommuners, landskaps och NTM-centralers områden och möjliggör också analyser för att följa uppnåendet av Finlands mål om klimatneutralitet. Att låta utföra kommunvisa beräkningar skulle kosta mångfaldigt jämfört med den nationellt centraliserade beräkningsmodellen. Finlands miljöcentral ansåg att allt mer resurser borde anvisas för förvaltning och utveckling av tjänsten. Finlands miljöcentral konstaterade att den har kunnat göra utsläppsberäkning med hjälp av Life IP Canemure-projektet, som avslutas i år. I fortsättningen finns det ingen finansiering att anvisa för utsläppsberäkningen. Finlands miljöcentral betonade att det resursbehov på 50 000 euro som tidigare föreslagits i klimatlagen behövs för att täcka förvaltningskostnaderna för utsläppsdatatjänsten.

Av de övriga statliga forskningsinstituterna lämnade Teknologiska forskningscentralen VTT Ab (nedan VTT) ett utlåtande. En av VTT:s kärnuppgifter är att forska i och främja uppnåendet av de nationella och internationella klimatmålen. Med hänvisning till sin kärnuppgift motsatte sig VTT godkännandet av lagförslaget. VTT anser att det utöver planerna skulle behövas uppföljning av genomförandet av klimatplanerna och deras konsekvenser. VTT föreslog att det till motiveringen till regeringens proposition skulle fogas ett förslag om på vilket sätt och genom vilka åtgärder klimatlagens mål ska nås, om inga medel kan anvisas för ändamålet. Dessutom föreslog VTT att det till motiveringen ska fogas en formulering om att nedskärningar som görs i dag kan vara till skada för framtida investeringar och försvåra genomförandet av den gröna omställningen. Detta framfördes också av en del andra remissinstanser.

Finlands klimatpanel motsatte sig slopandet av skyldigheten att utarbeta kommunala klimatplaner. Klimatpanelen betonade kommunernas betydande klimatlösningar i anslutning till planläggning, markanvändning, trafikplanering, kollektivtrafik, ägarstyrning av energibolag och offentlig upphandling. Klimatpanelen fäste också uppmärksamhet vid kommunernas allt mer ojämlika ställning och den ojämna fördelningen när det gäller en rättvis och grön omställning. Klimatpanelen anser att jämfört med en situation där kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan slopas skulle statens kostnader sannolikt minska mer genom stöd för inhemsk sysselsättning och främjande av kostnadseffektiva utsläppsminskningståtgärder. Klimatpanelen ansåg det vara bra att Finlands miljöcentralens lagstadgade uppgift som förvaltare av utsläppsdatatjänsten enligt förslaget ska kvarstå och poängterade att detta förutsätter att centralen får det anslag som man kommit överens om tidigare.

Av de övriga offentlighetsrättsliga inrättningarna lämnade Kommunernas garanticentral ett utlåtande. Centralen påpekade att staten kan upphöra med det ekonomiska stödet till kommunerna också utan att skyldigheten slopas. Kommunernas garanticentral lyfte fram att i och med hållbarhetsrapporteringen kommer också kommunala aktörer som en del av kreditinstitutens värdekedjor att berätta hur kommunerna som kunder och finansieringsobjekten som projekt inverkar på uppnåendet av EU:s klimatmål. Garanticentralen påpekade att en förlängning av lagens giltighetstid främjar enhetligheten i kommunernas hållbarhetsrapportering och den situation som eftersträvas i CSRD-hållbarhetsrapporteringen där alla aktörer i värdekedjorna har tillgång till och kan tillhandahålla jämförbara uppgifter.

Finlands Kommunförbund motsatte sig diskontinuerlig lagstiftning och förbundet ansåg att en ändring av klimatlagen efter att den bara varit i kraft i drygt ett år utgör sådan. Kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan, som skrivits in i lagen, hade enligt förbundets bedömning formulerats så att den administrativa bördan var skäligen också för små kommuner. Den lagstadgade skyldigheten skapade gemensamma utgångspunkter för kommunerna för klimatarbetet och gjorde att kommunerna kunde hålla jämn takt i utvecklingen, vilket underlättade samarbete mellan kommuner. Kommunförbundet ansåg att Finlands miljöcentrals utsläppsdatatjänst är en ytterst behövlig och kostnadseffektiv uppgift och betonade vikten av att dess resurser tryggas.

Övriga organisationer motsatte sig i huvudsak utkastet till regeringsproposition om slopande av skyldigheten att utarbeta kommunala klimatplaner. En del av organisationerna föreslog att skyldigheten för kommuner att utarbeta en klimatplan skulle kvarstå i klimatlagen även om staten inte reserverar anslag till stöd för beredningen av planen. Dessutom lades det fram ett förslag om att de allra minsta kommunerna vid behov inte skulle omfattas av skyldigheten. Det föreslogs också att skyldigheten att utarbeta en klimatplan skulle kvarstå åtminstone i fråga om byggande. Dessutom påpekades det att det inte har föreslagits några kompenserande åtgärder med tanke på om uppnåendet av målen i klimatlagen försvagas, i det fall att kommunernas skyldighet att utarbeta en klimatplan slopas. Det fästes också uppmärksamhet vid att innehållskraven enligt klimatlagen har varit viktiga för att klimatplanerna ska vara enhetligare och jämförbara. En del av organisationerna yttrade sig också positivt om att Finlands miljöcentrals lagstadgade uppgift som förvaltare av utsläppsdatatjänsten kvarstår samt om att finansieringen av den behöver tryggas.

Medborgare och politiska organisationer inkom med ett utlåtande var, i vilka de motsatte sig slopandet av skyldigheten för kommuner att utarbeta en klimatplan.

7.2 Beaktande av remissvaren

Med anledning av den respons som kom in under remissbehandlingen har propositionen preciserats i fråga om motiveringen. I paragraferna har inga ändringar gjorts.

På basis av utlåtandena har motiveringen preciserats i fråga om de ekonomiska konsekvenserna genom att möjligheterna att utnyttja EU-finansiering har preciserats med tanke på områden och resurser.

Med anledning av remissvaren redogörs det närmare för vilken inverkan slopandet av skyldigheten att utarbeta en klimatplan har på utsläppsminskningen. Dessutom redogörs det för den klimatpolitiska planen på medellång sikt.

I utlåtandena lyftes fram i vilken omfattning den utsläppsdatatjänst som förvaltas av Finlands miljöcentral utnyttjas och detta har preciserats i motiveringen.

En lagstadgad skyldighet för kommunerna möjliggör en gemensam utgångspunkt och utveckling för kommunerna. Detta nämdes redan i motiveringen i fråga om samrådsomgången, och har utvidgats till att även gälla remissbehandlingen. Dessutom har det lagts till en formulering om den regionala ojämlikheten och betydelsen av det regionala klimatarbetet.

8 Specialmotivering

3 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att 1 mom. ändras så att lagens tillämpningsområde inte längre omfattar kommuner när de utarbetar kommunala klimatplaner. Enligt den gällande

klimatlagen tillämpas lagen på de statliga myndigheternas uppgifter och på kommuner när de utarbetar klimatplaner och följer upp genomförandet av planerna. Lagens tillämpningsområde behöver ändras, eftersom kommunens skyldighet att utarbeta en klimatplan föreslås bli upphävd i lagen. Trots att lagens tillämpningsområde ändras kan kommunerna utföra aktivt klimatarbete och utarbeta klimatplaner på frivillig basis, med stöd av sin självstyrelse.

14 a §. Kommunal klimatplan. Paragrafen föreslås bli upphävd. I paragrafen finns bestämmelser om kommunens skyldighet att utarbeta en klimatplan. I 1–4 mom. finns bestämmelser om kraven på innehållet i klimatplanen, periodiciteten för utarbetandet av planen, de åtgärder med hjälp av vilka kommunen ämnar uppnå sina klimatmål och uppföljning av genomförandet av planen.

I 5 mom. anges det att miljöministeriet kan bevilja kommuner statsunderstöd för klimatplanen inom ramen för det anslag som anvisats i statsbudgeten.

Miljöministeriets möjlighet att bevilja kommuner statsunderstöd för utarbetandet av en klimatplan upphör i och med att paragrafen upphävs. Samtidigt upphör möjligheten för miljöministeriet att följa upp genomförandet av de kommunala klimatplanerna genom övervakning av statsunderstödet. I fråga om de kommuner som fått statsunderstöd kontrollerar miljöministeriet innan understödet utbetalas att den färdiga klimatplanen innehåller ett mål för att minska utsläppen av växthusgaser i kommunen, åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser i kommunen, uppgifter om hur utsläppen av växthusgaser har utvecklats i kommunen och uppgifter om uppföljningen av genomförandet av planen. Dessutom kontrollerar miljöministeriet att fullmäktige har antagit den kommunala klimatplanen. Denna uppföljning kommer inte att fortsätta, eftersom statsunderstödsverksamheten upphör i och med att paragrafen upphävs.

21 b §. Sökande av ändring. Paragrafens 5 mom. bli upphävd. Enligt hänvisningsbestämmelsen i momentet finns bestämmelser om sökande av ändring i beslut av kommunala myndigheter i kommunallagen. I praktiken gäller ändringssökandet fullmäktiges beslut om den kommunala klimatplan som avses i 14 a §. I och med att skyldigheten för kommuner att utarbeta en klimatplan slopas föreskrivs i klimatlagen inte om beslut av kommunala myndigheter. Således behövs ingen sådan informativ hänvisning som finns i 21 b § 5 mom.

9 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Enligt den gällande lagen ska kommunerna utarbeta den första kommunala klimatplanen enligt 14 a § senast under fullmäktigeperioden 2025–2029. Det är ändamålsenligt att upphävandet av skyldigheten att utarbeta en klimatplan träder i kraft innan fullmäktigeperioden börjar.

10 Verkställighet och uppföljning

Lagens funktion och konsekvenser kommer vid behov att följas upp efter ikraftträdandet genom separata utvärderingsprojekt. Vid uppföljningen vore det ändamålsenligt att fästa uppmärksamhet vid att kommunernas planmässiga klimatarbete fortsätter efter det att den lagstadgade skyldigheten har slopats.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

När man bedömer propositionens förhållande till grundlagen är det primära föremålet för bedömningen den bestämmelse i 20 § 1 mom. i grundlagen enligt vilken var och en bär ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Syftet med klimatlagen är att försöka begränsa klimatförändringarna och främja anpassningen till dem, och i lagen införs skyldigheter för myndigheterna. Det kan anses att klimatlagen i sin helhet har samband med tryggheten av den grundläggande miljörättighet som avses i 20 § 1 mom. i grundlagen. Särskilt målen i 2 § i klimatlagen främjar tillgodoseendet av de grundläggande miljörättigheterna.

Det allmänna ska enligt 20 § 2 mom. i grundlagen verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. I bestämmelsen åläggs det allmänna en skyldighet att agera i miljöfrågor. I klimatlagen är både skyldigheten att utarbeta klimatpolitiska planer och de statliga myndigheternas främjandeplikt betydelsefulla med tanke på det allmännas skyldighet att agera i miljöfrågor.

Det föreslås att klimatlagen ändras så att kommunens skyldighet att utarbeta en klimatplan slopas. Målen i 2 § i klimatlagen och planeringssystemet enligt klimatlagen föreslås inte bli ändrade och de statliga myndigheternas skyldigheter kvarstår oförändrade. Som helhet kan det bedömas att den föreslagna ändringen är förenlig med 20 § i grundlagen.

I princip gäller jämlikhetsbestämmelsen i 6 § i grundlagen endast människor. Jämlikhetsprincipen kan dock ha betydelse också vid bedömningen av reglering som gäller juridiska personer, särskilt om det rör sig om bestämmelser som indirekt kan påverka fysiska personers rättsliga ställning. Perspektivets betydelse är mindre ju mer avlägsen den kopplingen är (GrUU 14/2015 rd, GrUU 9/2015 rd, GrUU 40/2014 rd, GrUU 11/2012 rd, s. 2). Kommuner av olika storlek och t.ex. kommuner med olika näringsstruktur är i olika ställning i fråga om bekämpningen och begränsningen av klimatförändringarna – situationen för små, jordbruksdominerade kommuner är exempelvis en annan än för stora kommuner av mer urban karaktär. I sista hand handlar det också om att kommuninvånarna ska behandlas lika. Också efter att skyldigheten att utarbeta en klimatplan har slopats ska kommunerna kunna genomföra sina klimatåtgärder som en icke-lagstadgad uppgift utifrån sina egna utgångspunkter och i sin verksamhet betona omständigheter som är centrala för kommunen i fråga. De föreslagna bestämmelserna kan anses vara förenliga med 6 § i grundlagen.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av klimatlagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i klimatlagen (423/2022) 14 a § och 21 b § 5 mom., sådana de lyder i lag 108/2023,
samt
ändras 3 § 1 mom., sådant det lyder i lag 108/2023, som följer:

3 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på de statliga myndigheternas uppgifter vid utarbetandet av klimatpolitiska planer och säkerställandet av att dessa verkställs.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 3 oktober 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Miljö- och klimatminister Kai Mykkänen

Lag

om ändring av klimatlagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i klimatlagen (423/2022) 14 a § och 21 b § 5 mom., sådana de lyder i lag 108/2023,
samt
ändras 3 § 1 mom., sådant det lyder i lag 108/2023, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

3 §

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på de statliga myndigheternas uppgifter vid utarbetandet av klimatpolitiska planer och säkerställandet av att dessa verkställs. *Denna lag tillämpas också på kommuner när de utarbetar kommunala klimatplaner och följer upp genomförandet av planerna.*

Denna lag tillämpas på de statliga myndigheternas uppgifter vid utarbetandet av klimatpolitiska planer och säkerställandet av att dessa verkställs.

14 a §

(upphävs)

Kommunal klimatplan

Varje kommun ska utarbeta eller uppdatera sin klimatplan minst en gång per fullmäktigeperiod. Planen ska innehålla

- 1) ett mål för att minska utsläppen av växthusgaser i kommunen,*
- 2) åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser i kommunen,*
- 3) uppgifter om hur utsläppen av växthusgaser har utvecklats i kommunen,*
- 4) uppgifter om uppföljningen av genomförandet av planen,*
- 5) andra än i 1–4 punkten avsedda omständigheter som anses behövliga.*

När kommunen ställer upp det mål som avses i 1 mom. 1 punkten ska den beakta de mål som avses i 2 § 1 mom. 1–3 punkten. Det mål för ökning av upptaget i sänkor som avses i 2 § 1 mom. 1 punkten ska beaktas också om

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

kommunen i planen ställer upp mål för upptaget eller anger åtgärder som gäller sänkor. Om kommunen i planen ställer upp sådana mål eller anger sådana åtgärder som gäller anpassning till klimatförändringar, ska det mål som avses i 2 § 1 mom. 4 punkten beaktas.

Den kommunala klimatplanen ska antas av fullmäktige. Kommunen ska följa upp genomförandet av planen. Planen ska beaktas i den kommunstrategi som avses i 37 § i kommunallagen (410/2015) och i den verksamhetsberättelse som avses i 115 § i den lagen.

Kommunen kan också utarbeta den plan som avses i denna paragraf tillsammans med andra kommuner i regionen. En gemensam plan ska innehålla kommunspecifika mål och åtgärder. En gemensam plan ska antas av fullmäktige i respektive kommun.

Miljöministeriet kan bevilja kommunen statsunderstöd för utarbetande eller uppdatering av en i denna paragraf avsedd plan inom ramen för det anslag som anvisats i statsbudgeten. På understödet tillämpas statsunderstödslagen (688/2001).

21 b §

Sökande av ändring

Bestämmelser om sökande av ändring i beslut av kommunala myndigheter finns i kommunallagen.

21 b §

Sökande av ändring

(upphävs)

Denna lag träder i kraft den 20 .